

Educació intercultural

Educació en la diversitat i l'excel·lència

Xavier Prado

Guix

A l'escola Sant Jaume de la FEP, de l'Hospitalet de Llobregat, en els darrers anys i en el marc de l'educació en la diversitat i l'educació intercultural, hem desenvolupat diferents programes i projectes per tal de fer realitat una veritable escola inclusiva. Amb aquest estil de pedagogia, hem mantingut uns bons resultats acadèmics i una bona educació integral per a tot l'alumnat. El treball que es presenta va rebre el segon premi d'Educació del Cercle d'Economia 2011.

PARAULES CLAU: educació intercultural, educació en la diversitat, inclusivitat, excel·lència acadèmica, educació integral, acollida, integració, aprenentatge cooperatiu.

Contextualització

L'escola Sant Jaume de la FEP es troba al barri de la Torrassa, a la ciutat de l'Hospitalet del Llobregat. Al districte Collblanc-Torrassa, la població immigrada supera el 40% en el cas de la població adulta i més del 50% en el de la població en edat escolar, amb un augment molt significatiu d'alumnes nous d'altres cultures. En el nostre cas, hem passat en pocs anys d'un 4-5% a un 20% d'alumnes nous o d'origen immigrant. Actualment, tenim alumnes provinents de setze a disset nacionalitats diferents i de cultures ben diverses, com ara la Xina, el Pakistan, l'Índia, Geòrgia, el Marroc, la República Dominicana, l'Equador, etc.

La realitat socioeconòmica d'aquests alumnes i les seves famílies, així com la d'unes altres d'autòctones, sovint és precària. Per tant, es pot afirmar que el nostre centre acull un nombre significatiu d'escolars amb situació de risc d'exclusió social. És per això que hem anat endegant diferents projectes en els darrers cursos per tal de donar resposta a les necessitats educatives, amb la intenció de mantenir alhora uns bons resultats acadèmics i una bona formació integral per a tot l'alumnat.

Sens dubte, l'acolliment i la integració de l'alumnat nouvingut, així com la capacitat de donar una resposta educativa adequada a les seves necessitats, que li permeti incorporar-se de manera plena al

EN LA PRÀCTICA

Escola inclusiva

P S

EN LA PRÀCTICA

centre docent i a la societat catalana és un dels grans reptes que té plantejats i que assumeix plenament l'escola. Per tal d'aconseguir-ho, la nostra tasca pedagògica se centra en el principi d'inclusió social, és a dir, s'hi fomenten els valors de la convivència en el marc comú de l'escola i s'hi possibilita un sistema integrador d'aquesta diversitat, presidit per actituds de respecte, de solidaritat i d'igualtat.

Objectius

Partim del fet que un dels objectius bàsics del nostre Projecte educatiu és l'assoli-

PROJECTES MÉS DESTACATS DE L'ESCOLA

- > Pla d'acció tutorial (que inclou, entre d'altres: orientació personal, escolar i vocacional professional; dinàmica de grups; educació per a la salut; educació en valors; etc.).
- > Pla d'acollida i d'integració (que es concreta, entre d'altres, amb l'aula d'acollida, el projecte de parelles i grups lingüístics, els alumnes guia, el teatre intercultural, els cursos gratuïts de català per a pares i familiars, la participació en activitats extraescolars, etc.).
- > Programa d'educació i atenció a la diversitat (amb la creació de la Unitat de Suport a l'Educació Especial (USEE) a l'educació infantil i primària, elaboració de plans individualitzats, etc.), projecte d'innovació educativa *L'escola inclusiva*.
- > Projecte d'innovació educativa *IntegraTIC*.
- > Programa de Mediació i Prevenció, Gestió i Resolució de Conflictes (amb la creació del Servei de Mediació format per mestres i alumnes).
- > Projecte de Convivència de l'escola.
- > Projecte Alba per la integració d'alumnes de risc d'exclusió social a l'ESO (tres tardes setmanals en acabar l'escola).
- > Comissió social interdisciplinària.

La nostra tasca pedagògica se centra en el principi d'inclusió social

ment d'una veritable atenció i educació en la diversitat i un efectiu pla d'acollida i d'integració dels alumnes nous i les seves famílies en el marc del nostre projecte d'escola inclusiva.

Creiem que aquests projectes tenen una gran capacitat transformadora dels processos d'ensenyament-aprenentatge i de convivència que s'esdevenen al nostre centre. També es podria dir que **un dels objectius més destacats és el de consolidar el centre com una comunitat educativa acollidora, integradora i estimuladora, en la qual tots els alumnes puguin desenvolupar-se segons les seves característiques i aptituds**. Per aconseguir aquest objectiu, cal desenvolupar valors inclusius que compartim tots els membres de la comunitat educativa: el professorat, l'alumnat, el PAS, l'equip directiu, les famílies i els tutors.

És per això que, des de l'escola, pretenem oferir un projecte educatiu de qualitat arrelat al barri, obert a tothom, que respecti els diferents ritmes d'aprenentatge resultants de la diversitat del nostre entorn i que potenciï les capacitats i les habilitats de tots els alumnes, garantint

ahora una educació integral que faciliti l'excel·lència acadèmica dels nois i noies que assisteixen al nostre centre.

Recursos

El Pla d'acollida i integració d'alumnes nous és un dels recursos fonamentals per atendre aquests alumnes. S'organitza en diferents nivells i en relació directa amb altres projectes, amb el suport i l'assessorament del Departament d'Orientació Psicopedagògica del centre (format per representants de tots els cicles, l'aula d'acollida, USEE, etc.), en coordinació amb l'EAP, el LIC i amb altres institucions.

Tots els educadors i el personal de l'escola estan implicats en el projecte i tenen la formació i el suport indispensable per poder dur a terme el programa en les millors condicions possibles. L'equip d'educadors del centre desenvolupa el projecte des del treball per nivells, cicles, etapes i departaments. El Departament d'Orientació Psicopedagògica de l'escola coordina, supervisa i facilita els recursos necessaris.

Per tal de desenvolupar una veritable educació en la diversitat, tot partint de la pluralitat, l'escola aposta per potenciar les relacions interpersonals i les estratègies de cooperació i ajuda mútua entre els alumnes, independentment de les seves característiques, especialment en aquells casos en què existeixi alguna problemàtica o dificultat.

Processos

L'escola ha desenvolupat dos projectes d'innovació educativa en els darrers cursos (IntegratIC i el Projecte d'Escola Inclusiva), que han suposat una millora significativa en la qualitat de la nostra oferta docent i en l'atenció a tot l'alumnat, especialment en el cas d'aquells nois i noies que presenten una realitat més desfavorida. A l'escola, també [es treballa des del plantejament d'una educació intercultural, que pretén fomentar l'enriquiment cultural dels alumnes a partir del reconeixement i el respecte a la diversitat, mitjançant l'intercanvi i la comunicació, i que tenen com a finalitat la participació activa i crítica per consolidar el desenvolupament d'una societat democràtica basada en la igualtat, la tolerància i la solidaritat.](#)

Entenem l'educació intercultural des d'un enfocament educatiu (una manera d'entendre l'educació que suposa un procés continu en tots els nivells) i també inclusiu (és a dir, que té en compte l'educació de tots els alumnes, no només dels nois i les noies immigrants). Considerem que la diversitat és un valor i pretenem promoure processos d'ensenyament-aprenentatge per tal d'aconseguir una educació de qualitat per a tothom. En concret, des del nostre plantejament d'educació intercultural, pretenem: incrementar l'equitat educativa; superar el racisme, la xenofòbia, la discriminació i l'exclusió; afavorir la comunica-

ció i la competència interculturals, i potenciar la transformació social.

Experiències que formen part del Pla d'acollida

Grups lingüístics

Una de les concrecions del Pla d'acollida és el projecte de parelles lingüístiques a l'ESO, que, de fet, atès el gran nombre d'alumnes voluntaris que hi participen, s'ha transformat en grups lingüístics en els darrers cursos. De forma sintètica, es tracta d'una proposta per aprendre i ensenyar el català de forma solidària i lúdica entre companys i companyes. Endeguem aquest projecte davant de la necessitat que els alumnes immigrants parlin correctament el català, s'integrin en el funcionament ordinari del centre i hi hagi un veritable intercanvi d'experiències, de cultures, etc.

[El projecte de grups lingüístics és una activitat voluntària en què els joves catalanoparlants comparteixen estones de conversa i joc amb joves que encara no parlen la nostra llengua, i, el més important, estableixen vincles i comparteixen experiències que eviten la creació de prejudicis, segregació, etc.](#)

Alumnes guia

Una altra experiència que facilita els objectius esmentats és la dels alumnes o grups d'alumnes guia. La proposta consisteix en el fet que un alumne, una

alumna o un petit grup d'alumnes, durant un període curt de temps (si s'escau, de manera rotativa), assumirà les responsabilitats següents: compartir amb el nou alumne un càrrec a la classe, ser el referent per a aquest alumne davant de qualsevol dificultat quotidiana, ajudar-lo a realitzar activitats concretes d'aprenentatge dins i fora de l'aula, acompanyar-lo en els desplaçaments pel centre, tenir-lo present a les hores de pati, acompanyar-lo a les entrades i sortides, etc.

Aula d'acollida

Sens dubte, una de les eines que es considera més adient per tal de facilitar la integració dels alumnes nouvinguts a l'escola és l'aula d'acollida. Tot i que, malauradament, només disposem d'una única aula d'acollida per a tota l'escola (educació primària i ESO) i que, en els darrers anys, ha augmentat de forma espectacular el nombre d'alumnes nouvinguts d'altres països i cultures, la posada en marxa d'aquest recurs en els últims cursos ha suposat un gran avenç per agilitzar i donar una resposta educativa coherent i adient a aquests nois i noies i les seves famílies en el marc del nostre Pla d'acollida i integració.

EN LA PRÀCTICA

Escola inclusiva

P S

EN LA PRÀCTICA

La metodologia de treball de l'aula d'acollida es basa en l'aprenentatge vivenciat i en el desenvolupament d'aptituds comunicatives bàsicament a nivell d'expressió i comprensió oral, amb aprenentatges molt funcionals i aplicats (imatge 1). Les activitats d'ensenyament-aprenentatge tenen sempre un suport visual (pissarra digital, ordinadors, làmines, etc.) que facilita la comprensió dels conceptes i les situacions. També s'utilitza el joc de rol i la dramatització de diferents situacions comunicatives, així com unes altres activitats.

Teatre

I, per últim, una altra experiència que valorem de forma molt positiva és la preparació i la representació de diferents obres de teatre, amb alumnes de l'aula d'acollida d'ESO per als nens i nenes d'educació infantil i cycle inicial de primària. Darrerament, s'han treballat i s'han representat obres com ara: *Els Pastorets* en versió intercultural (imatge 2), *Carnestoltes*, *La llegenda de Sant Jordi*, etc. Els nois i noies nouvinguts han fet una tasca molt bona a nivell de llengua, d'expressió, d'educació visual i plàstica, musical, etc. i, el més important, s'han sentit membres actius de la nostra comunitat educativa, atès que han participat activament i de forma voluntària en unes peces teatrals per als més petits de l'escola (de les quals, evidentment, han gaudit de forma clara i manifesta), amb la qual cosa s'han superat també prejudicis o estereotips vers les persones d'altres orígens.

Resultats

En general, podem afirmar que existeix un alt grau de satisfacció per part de la majoria dels membres de la nostra comunitat educativa en referència a aquest programa d'acollida i integració d'alumnes nouvinguts en un context inclusiu i intercultural, així com pel que fa a la resta de projectes.

El repte del projecte també consistia a mantenir l'excel·lència acadèmica i uns bons resultats educatius, i efectivament disposem de diferents indicadors en els darrers cursos que ho corroboren (100% d'alumnes aprovats a les PAU; 84,7% d'alumnes graduats en ESO, i bons resultats obtinguts en les proves PISA 2009 –de 0,5 a 1 punt per sobre de la mitjana de Catalunya, l'Estal espanyol i l'OCDE en comprensió lectora, matemàtiques i ciències de la naturalesa).

Imatge 1. Sortida al mercat de l'alumnat de l'aula d'acollida

I, com dèiem al principi, existeix un alt índex d'alumnes en aquests nivells que són nouvinguts o que en van ser fa uns quants anys i que ara es troben plenament integrats a l'escola. Aquest darrer curs tenim casos com el d'un noi xinès i una noia equatoriana que, en només un any, van aconseguir assolir els objectius de quart d'ESO i, per tant, obtenir el GESO, i actualment cursen segon de batxillerat amb uns bons resultats acadèmics. O l'any passat, una alumna nouvinguda que va acabar el batxillerat amb notes molt brillants i fins i tot va guanyar diferents premis (Universitat de Barcelona, Ajuntament de l'Hospitalet, etc.) amb el seu treball de recerca.

És a dir, a part de dades globals i plantejaments teòrics o conceptuals, és en el transcurs de la vida quotidiana i amb cada un dels alumnes que comprovem que aquests projectes pedagògics es fan realitat i donen uns bons fruits. ■

Imatge 2. Representació d'*Els Pastorets* en la versió intercultural

HEM PARLAT DE:

- Escola inclusiva.
- Educació per la interculturalitat i la multiculturalitat.
- Atenció a la diversitat.
- Aules d'acollida.

AUTOR

Xavier Prado Feliu

Psicòleg escolar i mestre
Escola Sant Jaume de la
FEP. L'Hospitalet de
Llobregat (Barcelona)
xprado@santjaumefep.org

Aquest article fou rebut a GUIX: ELEMENTS D'ACCIÓ EDUCATIVA el mes de maig de 2012 i acceptat el mes d'octubre de 2012 per ser-hi publicat.